

300
www.300jaargrens.eu
www.300ansdefrontiere.eu

Catalogus fietsroute
**Grensverbeelding en
Streekvertelsels.be**

Catalogus fietsroute
Grensverbeelding en
Streekvertelsels.be

Verdrag van Utrecht 300 jaar Grens

Met het Verdrag van Utrecht van 1713 werd de aanzet gegeven om de grens vast te leggen van Duinkerke tot Doornik, via de vestingsteden Veurne, Ieper, Menen en Rijsel. Een historische onderhandeling ging hieraan vooraf. Zo werden de gebieden die Lodewijk XIV had verworven met het Verdrag van Aken (1668) en het Verdrag van Nijmegen (1678) weer afgestaan en opgenomen in de Oostenrijkse Nederlanden die vroeger onder Spaanse controle stonden. Er kwam een einde aan een Europees conflict: de Spaanse Successieoorlog. In 1714 werd het Verdrag van Utrecht aangevuld met het Verdrag van Rastatt. Daardoor werden vele enclaves die de grens onduidelijk en heterogeen maakten, opgeslorpt. Sinds het Verdrag van Kortrijk van 1820 ziet de grenslijn er nagenoeg helemaal uit zoals wij die vandaag kennen.

Traité d'Utrecht 300 ans de frontière

En 1713, le traité d'Utrecht a marqué le point de départ de la fixation de la frontière de Dunkerque à Tournai, en passant par les places fortes de Furnes, Ypres, Menin ou encore de Lille. C'est au cours de cette négociation historique que les régions conquises par Louis XIV lors des traités d'Aix-la-Chapelle (1668) et de Nimègue (1678) lui furent reprises et intégrées aux Pays-Bas Autrichiens auparavant sous domination espagnole. Cet évènement a marqué la fin d'un conflit européen: la guerre de Succession d'Espagne. En 1714, le traité d'Utrecht fut parachevé par celui de Rastatt. C'est ainsi que les nombreuses enclaves qui rendaient la frontière complexe et hétérogène ont disparu. En 1820, le traité de Courtrai acheva de fixer la ligne frontière telle que nous la connaissons aujourd'hui, à peu de choses près.

Grensverbeelding, op stap met beeldende kunst

Grenzen spreken tot de verbeelding. De geschiedenis van de streek rond Menen, Halluin, Wervicq-Sud en Wervik werd jarenlang gekleurd door de mysterieuze verhalen van blauwers en frontaliers. Deze geschiedenis, samen met het prachtig glooiende landschap, en de romantische bochten van de Leie, doen het hart van vele creatieve geesten sneller slaan.

Met het project Grensverbeelding brengen de vier grensgemeenten verschillende kunstenaars samen. Ze kregen elk de opdracht hun licht te laten schijnen op het thema 'Grens', in de breedste zin van het woord. Iedere kunstenaar interpreteerde

het begrip grens op zijn eigenste manier, vaak met de rivier de Leie als rode draad.

De kunstenaars gaan op hun beurt de confrontatie aan met het landschap. Zij laten ons op een andere manier kijken naar onze grens, soms met een kwinkslag, anderen dan weer met heel veel zin voor realiteit. De fietsroute Grensverbeelding, in samenwerking met de Streekvertelsels, is een boeiende en verrassende aaneenschakeling van verhalen en kunst op vaak ongewone locaties langsheen de grens en de Leie.

Streekvertelsels.be, straffe grensverhalen op unieke radio's

Zuid-West-Vlaanderen, wat is dat? De West-Vlaamse regio van Schelde en Leie. Maar wat hebben Wervik en Anzegem of Spiere-Helkijn en Lendeledede met elkaar gemeen? Het antwoord op deze vraag vinden we in het gemeenschappelijke verleden van de streek.

Textiel, grens, landschap in ontwikkeling. Het is de mix van deze verhalen die Zuid-West-Vlaanderen onderscheidt van andere regio's. Stoere smokkelhistories of de geheimen voor een goede vlasoogst... Dergelijke 'streekvertelsels', zoals ze hier zeggen, typeren de inwoners van Zuid-West-Vlaanderen.

Vertelsels over de grens kun je vanaf 20 april herbeleven via de fietstocht 'Op stap met beeldende kunst en grensvertelsels'. De Provincie West-Vlaanderen wil deze verhalen niet alleen verzamelen, maar ook op een originele manier verspreiden! Langs het parcours van de tocht vind je 15 radio-toestellen waar je ze kunt (her)beluisteren. Je vindt ze ook op de website www.streekvertelsels.be. Je kunt er zelf verhalen lezen of filmpjes en foto's van streekvertelsels bekijken en/of voorzien van commentaar. Maar je kunt er ook je zelfgeschreven streekvertelsels of je authentieke foto of filmpje posten. Zo help je het verhaal van jouw streek vertellen!

Grensverbeelding en Streekvertelsels, kunst en erfgoed onder één fietslus

In deze catalogus besteden we uiteraard aandacht aan de kunstwerken, de kunsttentoonstellingen en de streekverhalen die op de fietsroute te vinden zijn. Daarnaast gaan we per gemeente in op de merkwaardig-heden gelegen langs de route, met speciale aandacht voor het verhaal van de Frans-Belgische grens en de rivier “de Leie”.

De fietslus is ongeveer 25 km lang en in iedere gemeente vinden we op tal van locaties kunstwerken en radio's met grensverhalen.

De instappunten voor de fietsroute zijn:

- het Nationaal Tabaksmuseum, Koestraat 63, Wervik ;
- het Stadsmuseum Schippershof,

Rijselstraat 77, Menen
- of de kunstgalerieij 'La Galerie',
51, rue Maurice-Simono, Halluin.

Op iedere plaats vind je voldoende ruimte om te parkeren en heb je de mogelijkheid om wat meer info te vragen.

Maar naast de kunst en het erfgoed willen we ook extra aandacht besteden aan de groenzones langsheen de Leie. Met het project Corrid'Or wil de Provincie West-Vlaanderen de Leievallei laten uitgroeien tot een betekenisvolle, toegankelijke groene plek in een sterk verstedelijkt milieu. Het is het speerpunt van het grensoverschrijdend groen-blauwe netwerk. Wij pikken hier graag op in.

Corrid'Or, een grens met een groene long

De Leie is niet alleen een vaarweg of een 300 jaar oude grens, het is ook een heuse groene long in een sterk verstedelijkt gebied waar mens en natuur tot rust kunnen komen. De Provincie West-Vlaanderen wil er alles aan doen om van de Leievallei een betekenisvolle plek te maken waar landschappelijke kwaliteit, natuurontwikkeling en recreatie hand in hand gaan.

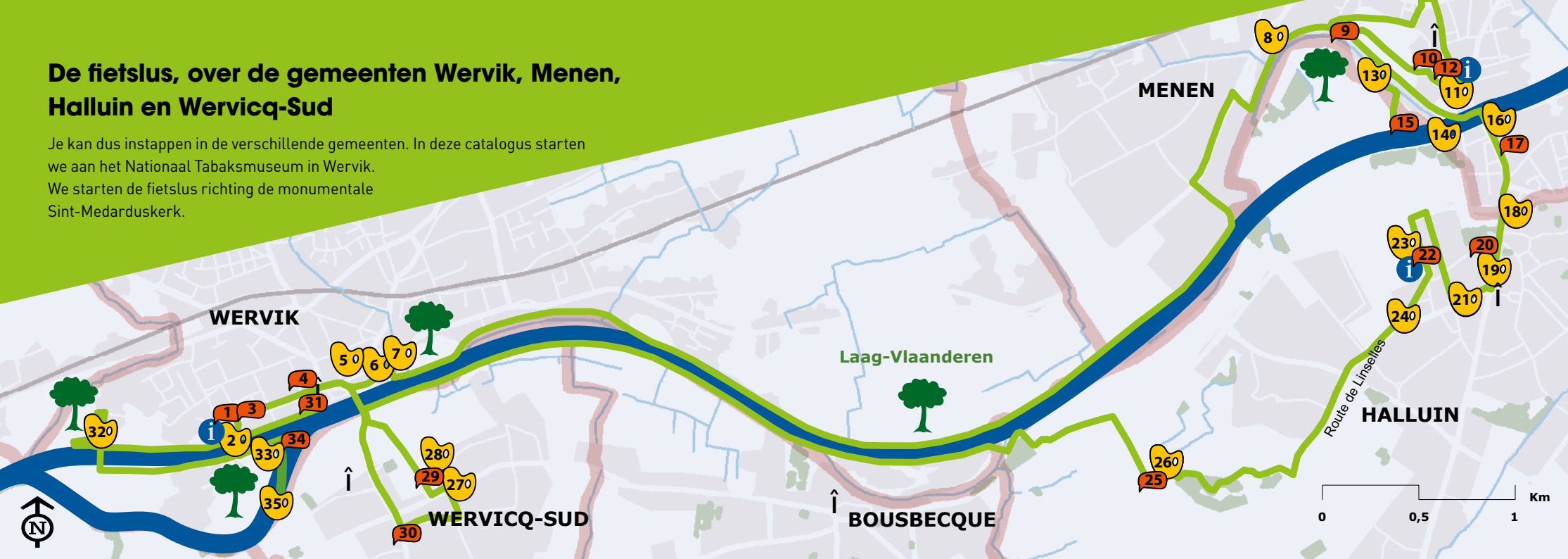
Daarom nam West-Vlaanderen al in 2011 het initiatief om de verschillende partners uit de Franse, Vlaamse en Waalse Leievallei samen te brengen in een gemeenschappelijk project. Het kreeg de naam Corrid'Or, verwijzend naar de Golden River uit de hoogdagen van de vlasindus-

trie en tegelijk naar het Franse woord voor (door)gang of verbindingsweg. Het wil van de Leievallei een uniek product maken waar overheden, bewoners en bedrijven samen werken aan een groot-schalig groengebied en landschapspark in de stadsrand.

Op het recreatie-eiland de Balokken in Wervik krijg je al een voorproefje van hoe we de Leievallei verder willen ontwikkelen: we proberen er de vroegere natte natuur in ere te herstellen, we geven recreatie alle kansen via de aanleg van een speelbos en we proberen er het Franse en Belgische deel samen te ontwikkelen als één aantrekkelijk park.

De fietslus, over de gemeenten Wervik, Menen, Halluin en Wervicq-Sud

Je kan dus instappen in de verschillende gemeenten. In deze catalogus starten we aan het Nationaal Tabaksmuseum in Wervik. We starten de fietslus richting de monumentale Sint-Medarduskerk.

WERVIK was een Keltisch dorp, vermoedelijk op een kleine hoogte langs de oevers van Leie (huidig eiland de Balokken). Ten tijde van de verovering van Gallië door Caesar (59 v.C.) werd naast het Keltisch dorp een Romeinse pleisterplaats geïnstalleerd, op de Romeinse wegenkaarten Viroviacum genoemd. Tijdens de Middeleeuwen ontwikkelde zich een bloeiende lakennijverheid, met uitvoer van “panni de vervi” naar de grote Italiaanse handelshuizen en Hanzesteden. Deze nijverheid was bekend tot in Novgorod, Rusland. Vanaf de tweede helft van de 17de eeuw begint de tabaksteelt te bloeien en wordt Wervik een belangrijk tabakscentrum. In 1713 (Verdrag van Utrecht) werd Wervik, die tot dan een stad was langs beide zijden van de Leie, gesplitst in Wervicq-Sud (FR) en Wervik. De rivier werd toen de natuurlijke grens tussen Frankrijk en de Oostenrijkse Nederlanden. In het grensgebied was smokkel en grensarbeid een belangrijke economische troef. In de jaren 1960 ontwikkelde er zich stilaan een eigen industrie. Wervik was lange tijd de enige regio waar nog intensief en op grote schaal tabak werd gekweekt. Getuige hiervan is het Nationaal Tabaksmuseum in de Koestraat. Wervik telt, samen met de deelgemeente Geluwe, ruim 18.000 inwoners.

Nationaal Tabaksmuseum

(Koestraat 63)

Het was Columbus die de indianen het magische bruine kruid in brand zag steken. Daarna vond tabak zijn weg naar Europa, niet alleen als genotsmiddel, maar ook als medicijn.

De Wervikse regio werd in de 20ste eeuw het centrum van de tabaksteelt in België. Logisch dan ook dat je hier het Nationaal Tabaksmuseum vindt.

De collectie is stilaan indrukwekkend te noemen en telt intussen meer dan 6.000 (!) stukken. Roken, snuiven en kauwen in woord en beeld.

1+3

Streekverhalen kan je horen in het Nationaal Tabaksmuseum en de herberg “De Grooten Moriaen”

Hier vind je ook een tijdelijke tentoonstelling van Myriam Ducloy en Pascale Aviet (10 mei - 9 juni)

20

Grensverbeelding – Stedelijke Academie voor Beeldende Kunst MENEN-GELUWE-WERVIK, ‘Vlaggen en kites’ (Tuinzijde Nationaal Tabaksmuseum)

Grenzen scheiden. Grenzen definiëren. Grenzen structureren. Bovenal zijn grenzen ‘constructies’. Maar vliegers houden zich niet aan grenzen. Vliegeren is populair over de hele wereld, denk maar aan de bekende vliegerfestivals in Pakistan, Thailand en Taiwan.

Op 21 april 2013 hielden kinderen een grote vliegerhappening op het natuurdomein De Balokken. Deze zelfgemaakte kites werden de dag van de opening

opgelaten op het natuurdomein. De locatie is strategisch gekozen: een eiland tussen twee grensbepalingen.

Met deze happening formuleerden de vliegers een antwoord op het ‘statische’ van een grens: de schommelende beweging heft de constructie van een ‘grens’ op. (Met dank aan het project Corrid’Or)

© Jan Yperman

4

Een Streekverhaal kan je horen in de inkom van het Woonzorgcentrum Mater Amabilis (Sint-Jorisstraat 5)

Jeugdsite d’Arke (voormalig Amerikaanse kliniek, Koestraat 23)

Kort na WO I ging in Wervik een dienst van het American Red Cross aan het werk. Voor de terugkerende bevolking was er immers door de vele verwoestingen in de stad geen kliniek meer. In de gebouwen waren destijds ziekenzalen, een behandelkamer voor gewonden, een operatiekwartier, een kraamafdeling en de aanzet voor een sanatorium ingericht. Later vond het medisch schooltoezicht en ‘Kind en Gezin’ hier een onderkomen.

In 2011 kreeg deze zeldzame naoorlogse site voor dienstverlening een beschermd statuut en werd d’Arke verder als jeugdsite uitgebouwd.

Sint-Medarduskerk

(Sint-Medardusstraat)

De 14de eeuwse monumentale, gotische kerk stond tot 1713 in het midden van de stad Wervik, tegenwoordig op de grens. Tot diep in de 19de eeuw gebruikten inwoners uit Wervicq-Sud het zuidportaal of de 'Fransche poorte' als ingang tot de kerk (toegang Pastorijstraat).

© Jan Yperman

Grensverbeelding - Henk Delabie, "Unit 1"

Ik ben vertrokken vanuit de concrete landsgrens, de barrière tussen twee landen (Frankrijk en België) en hoe die te bestendigen. Daarbij constateer je dat men gebruik maakt van de natuurlijke omgeving (de Leie), alsook van een infrastructuur (architectuur) die de mens toelaat de grens te bewaken.

Je ziet dat die architectuur ook zelf een stuk ruimte afbakent. Zo gaat men de eigen ruimte afschermen van de publieke ruimte via muren en maakt men een transmissie mogelijk door middel van ramen en deuren. Zo kennen we een binnen en een buiten.

Mijn 'units' zijn een soort architectuur eenheden die zich richten op de grens

van de individuele ruimte versus publieke ruimte. Daarbij werd gezocht om de binnenruimte samen te laten vallen met de innerlijke ruimte, die al naargelang zowel concreet fysiek als totaal abstract kan ervaren worden.

Ook in de prints op de blinde muren ontstaat er door middel van dégradés een onbepaalde ruimte die men mentaal kan betreden.

Brandweertoren (Leiestraat 24)

Voormalige brandweertoren voor het drogen van de brandweerslangen.

© Toerisme Leiestreek - B.Ad

Sint-Maartensplein

Dat Wervik een Romeins verleden heeft, daar bestaat geen twijfel over. De vele archeologische sporen en voorwerpen bewijzen dit. Volgens overleveringen zou op het Sint-Maartensplein ooit een Romeinse tempel hebben gestaan. Later werd hier een Romaans kerkje opgetrokken, dat inmiddels ook al uit het straatbeeld is

© Jan Yperman

verdwenen.

Tegenwoordig vormt het pleintje vóór het Wervikse stadhuis in de zomermaanden het perfecte decor voor een gezellige terrasstop. Je kan er ook genieten van een knap staaltje van wederopbouwarchitectuur van de bekende architect Huib Hoste (restaurant Albarello – Chez Koen).

Grensverbeelding – Vincent Breyer, “Frontière fantastique”, fotoinstallatie

Steenakker

(Wim Delvoye en Sint-Janskapel)

Dit van oorsprong Romeinse plein werd in 2000 opgesmukt met het kunstwerk ‘The Kiss’. Het bronzen beeld van de hand van hedendaags kunstenaar en Wervikaan Wim Delvoye stelt twee parende herten voor en zorgde destijds voor opschudding. Het voormalige Sint-Janshospitaal bevindt

© Jan Yperman

zich aan de overzijde van het plein waar wekelijks de drukbezochte vrijdagmarkt doorgaat. Het gebouw (13de eeuw?) dat destijds als gastenhuis, ziekenhuis en WZC/RVT fungeerde, liep tijdens de 2 wereldoorlogen flink wat schade op. Vandaag vindt de hoofdzetel van het OCMW er een onderkomen. In de kapel gaan op regelmatige tijdstippen tentoonstellingen door.

In de Sint-Janskapel vind je ook een tijdelijke tentoonstelling van ‘The Distillery’ van Mathias Timmermans en Reinout Hiel. (31 mei tot 23 juni)

Gemeenschapscentrum Forum

(Speiestraat 16)

Het Forum werd in 1954 geopend als bioscoopzaal. Naast films als “Dokter Zhivago” en “Spartacus” werden ook dans- en muziekavonden georganiseerd. In 1978 sloot het Forum als allerlaatste Wervikse bioscoop de deuren. In 1989 kocht het stadsbestuur de zaal als locatie voor allerlei culturele activiteiten. In 1992 werd deze oude bioscoop gemoderniseerd en in 1996 werd ze tot volwaardig cultuurcentrum met eigen avondvoorstellingen omgedoopt.

**Grensverbeelding - Henk Delabie,
“Unit 2”, foto**

Zie pagina 18

Zwembad Ter Leie

De opvallende, moderne betonnen zwembadinfrastructuur werd in 1980 opgetrokken in het historische stadspark Oosthove, letterlijk op de Leieboorden. De golvende dakconstructie verbeeldt rimpeling op het water. De groene omgeving vormt een aangenaam kader om te vertoeven.

Tankstation Bootweg

Hier leggen de rivierboten aan om bij te tanken en allerlei benodigdheden aan te kopen.

Landschapspad Laag-Vlaanderen

Dit stukje laaggelegen Vlaanderen doet je mijmeren over hoe het ooit was of hoe het ooit weer zou kunnen zijn... Tijdens een 3 kilometer lange luswandeling doorheen dit kleine natuurgebied langs

de Leie tussen Wervik en Menen ontdek je de befaamde Leiemeersen, met hun nat verleden en landschappelijk sterk veranderende heden. De wandelroute is niet bewegwijzerd doch educatieve borden langs het wandelpad voorzien je van interessante achtergrondinfo en fijne weetjes.

Busbeke (Frankrijk)

Bousbecque stond jarenlang in verbinding met de wijk Laag-Vlaanderen (Wervik) via een pont. Dagelijks staken honderden Vlamingen de Leie over om te werken in onder meer het Papierekot van Dalle of er de mis te volgen in de Sint-Maartenskerk. Een lucratieve bezigheid was, via het pont, het smokkelen van ‘toebak’ richting Frankrijk en boter en wijn richting België.

MENEN Op diverse plaatsen vonden archeologen silexen, die wijzen op menselijke aanwezigheid in de prehistorie. Sporen van nederzettingen uit de gallo-romeinse tijd duiden op bewoning op de linkeroever van de Leie.

Menen is ontstaan aan de Leie, op de weg Brugge-Rijsel. De oudste vermelding dateert van 1087. De stad ontwikkelt zich in de 14de en 15de eeuw als een belangrijk lakencentrum. In de 16de eeuw is Meneville vooral bekend om haar vele brouwerijen.

De Leie snijdt de stad in twee delen. De rivier speelt al eeuwen lang een bepalende rol in de geschiedenis van de grensstad. Vanaf 1578 wordt Meneville versterkt. Tussen 1579 en 1830 wordt Meneville maar liefst 22 maal belegerd. Van de machtige vestingen blijven nog heel wat delen op openbaar domein bewaard. Op het eind van de 20ste eeuw werden ze systematisch gerestaureerd.

Meneville telt, met de deelgemeenten Lauwe en Rekkem, 32.500 inwoners.

Nieuwe sluizen

Om de Leie bevaarbaar te maken voor schepen tot 1350 ton, was het nodig om de sluizen te vergroten. De nieuwe Sluis Mennen dateert uit 1989 en is 185 meter lang en 12,5 meter breed. Het verval bedraagt 1,70 meter.

Site Dhondt

Deze mooie herenboerderij bezit nog veel restanten van ruim anderhalve eeuw vlasnijverheid. De meeste werkplaatsen en machines zijn bewaard gebleven. De familie Dhondt was 'hekkensbaas'^(*) vanaf de tweede helft van de 19de eeuw tot 1937. Daarna schakelde ze over op 'putroot'^(*) tot 1991.

^(*) www.vlasparlee.be

© Jan Yperman

Jukeboxmuseum (Wervikstraat 192)

In de oude site Roussel is het Jukeboxmuseum ondergebracht. Een unieke collectie jukeboxen en radio's brengen je helemaal terug in de sfeer van de sixties en vroeger. De laadbrug, gebouwd na de Tweede Wereldoorlog, vormt nu een mooi stukje industrieel erfgoed.

Grensverbeelding - Petra Beaumon, "Rode Draad 3", textiel

Bij de textielinstallatie "Rode Draad 3" hangen willekeurig munten aan de verweven draden. Deze munten refereren naar de tol die wordt betaald aan de grenzen, maar de munten kunnen ook gelinkt worden aan de locatie zelf: geen geld, geen [jukebox]muziek. (zie ook pagina 43)

© Jan Yperman

Badhuis (Sluizenkaai 78)

Aan de Leieboorden staat het Badhuis, een eigentijds zwemparadijs. Mennen bezat al in de jaren dertig van de vorige eeuw een openluchtzwembad met een 50-meter bad. Tien jaar terug kwam hier Het Badhuis, een groot recreatief overdekt zwemcomplex. Het oude badhuis in art deco stijl, getekend door architect Gaston Boghemans, fungeert als inkom.

Een Streekverhaal kan je horen in de inkom van het Badhuis

Kazematten (Oude Leielaan)

Kazematten zijn bomvrije ruimtes in de vestingen. Tussen de bastions van de Capucijnen en de Leie bevinden zich 30 dergelijke kazematten. De bovenste rij kazematten dateert uit de Hollandse periode (1817-1830). Ze werd gebouwd op een onderste rij, ontworpen door de Franse vestingbouwer Vauban. Tijdens de Eerste en de Tweede Wereldoorlog zochten de be-

© Jan Yperman

woners er hun toevlucht. Nu blijven er nog 11 over uit de Hollandse periode en werden er 2 gerestaureerd uit de Franse tijd.

Oude Leielaan

De straat is genoemd naar de rivier, die hier pas in 1969-1970 werd gedempt. Op de oude Leie-arm, tussen 't Schippershof en het Badhuis, is een groenzone aangelegd. In het begin van de straat, nabij 't Schippershof, staan enkele fraaie neoklassieke herenhuizen uit de 19de eeuw.

Postgebouw (Grote Markt 9)

Tijdens de late 19de en vroege 20ste eeuw werden in verschillende Belgische steden nieuwe postkantoren opgetrokken. Het postgebouw aan de Poststraat in Menen dateert uit 1899 en wordt versierd met een karakteristiek hoektorentje.

Stadhuis en belfort

De Grote Markt wordt gedomineerd door het stadhuis en het belfort. Het stadhuis-complex is gebouwd in een vierkant rond enkele binnenkoeren. Recent werd het schitterend gerenoveerd (architectenbureau noA). De classicistische voorgevel dateert uit 1782. Het beeldhouwwerk op het fronton symboliseert de bestuurlijke en rechterlijke macht.

Het belfort van Menen werd opgenomen op de lijst van werelderfgoed van de UNESCO. De stadstoren telt acht verdiepingen. De eerste steen werd gelegd in 1574. Het belfort bevat een beiaard met 49 klokken.

© Jan Yperman

Historische panden in de Rijselstraat

In het stadscentrum bevinden zich meer dan 50 beschermde gebouwen. Alleen al in de Rijselstraat liggen er 10 beschermde monumenten. Het zijn hoofzakelijk (handels)panden uit de 18de en 19de eeuw met gevels in classicistische stijl.

Sint-Vedastuskerk (Rijselstraat)

Op deze plaats stond er al in 1087 een kerk. De onderbouw van de toren stamt uit 1454. De huidige neoklassieke decanale kerk werd in 1821 ingehuldigd. In de nissen van de voorgevel prijken beelden van Sint-Vedastus, Sint-Rochus en Sint-Jan, de patroonheilige van de stad. Het interieur bevat enkele mooie kunstwerken.

Stadsmuseum 't Schippershof

(Rijselstraat 77)

Het museum is amper 15 jaar oud en is ondergebracht in een prachtig gerestaureerd pand uit de 17de eeuw. De naam verwijst naar de afspanning die lag aan de oude Leiebrug. In het museum maken we kennis met de rijke stadsgeschiedenis en de kunstcollectie van Menen. De fraaie kunstverzameling bevat beelden

van Yvonne Serruys, Georges Dobbels en Johan Tahon. Boeiende episodes uit de geschiedenis van de grensstad ontdekken we op een interactieve manier: luister naar spannende vertellingen over smokkel, het verhaal van vlas en Leie, de evolutie van de vestingen, de Eerste Wereldoorlog.

10

Streekverhalen kan je horen in het stadsmuseum 't Schippershof en het café van het museum.

Hier vind je ook tijdelijke tentoonstellingen van Jean-Pierre Vancoillie, Trees Le Roy, Nicolas Van Elslander (20 april tot 19 mei) & van de Stedelijke Academie voor Beeldende Kunst Menen en l'Institut Montfort (25 mei tot 30 juni)

Waalvest

De Leie liep hier eeuwenlang dwars door de stad. Op de plaats van het huidige verkeersplein en parking, lag er een binnenhaven. Tussen de twee Wereldoorlogen werd dit 'bassin' gedempt. Aan de linkerzijgevel van Cultuurcentrum De Steiger bevinden zich nog twee meerpalen en een stuk kademuur in blauwsteen, relict van de voormalige binnenhaven.

Kunstwerk Johan Tahon (Waalvest)

Johan Tahon (Menen, 1965) behoort tot een nieuwe generatie Vlaamse beeldhouwers. Het monumentaal beeld 'Natal' symboliseert de geboorte. Het kunstwerk bestaat uit een figuur met twee koppen. Uit de heup steekt een derde kop, met onderaan een fallus. Dergelijke verwrongen, antropomorfe figuren zijn typisch voor

de beeldentaal van Johan Tahon. Door de technische en materiële worsteling allerminst te verbergen, maakt de kunstenaar ons duidelijk dat het hier niet gaat om de realiteit, maar wel om een illusie van de werkelijkheid, de creatie van een unieke droomwereld.

© Jan Yperman

Blekerijvesting

De wandel- en fietsweg loopt over de oude vestingmuren. Onder het bewind van Lodewijk XIV maakte ingenieur Vauban van Menen een echte modelversterking (1679-1689). De stadwallen hadden een omtrek van drie kilometer. Heel wat restanten bevinden zich op privéterrein.

Oude sluisen (Sluizenkaai)

Het oude sluisencomplex aan de Sluizenkaai in Menen werd aangelegd in 1920-1921. Het complex bestaat uit stuw- en schutsluisen. Voor de scheepvaart was dit de grensovergang tussen België en Frankrijk. Tijdens de Tweede Wereldoorlog werden de sluisen vernield door de Britten. Sinds 1990 hebben de oude sluisen geen economische betekenis meer. In 2005

werd het sluisencomplex beschermd als monument.

130 Grensverbeelding – Jean-Pierre Vancoillie, “rien à déclarer?”, foto

© Toerisme Leiestreek - B.Ad

Leie-eiland

In de jaren tachtig van de vorige eeuw werd de Leie verder uitgediept en rechtgetrokken. Zo ontstond er tussen de oude en nieuwe Leie-arm een 40 ha groot eiland, dat bijna volledig op Frans grondgebied ligt. Een gedeelte is recreatiegebied met op de kop een jachthaven en een zogenaamde ‘capitainerie’ met boothuis en restaurant. Via de oude sluisen bereiken we het eiland.

15 Een Streekverhaal kan je horen in de inkom van ‘La Capitainerie’, Port de plaisance.

140 Grensverbeelding – Erwin Housin, “grenspaal”, installatie in hout en glas

Het idee ontstond na een wandeling

waarbij we een grenspaal tegenkwamen. Normaal moet je zoeken om er één te vinden maar ik dacht: ‘Waarom niet een die van ver gezien is?’ Ik hou het met mijn kunstwerk heel realistisch en herkenbaar. Aan de rechterkant bovenaan staat Frankrijk afgebeeld, met de letter F, links bovenaan staat de B van België. Het glaswerk onderaan in lichtblauw refereert naar de Leie, het glaswerk bovenaan in donkerblauw stelt Europa voor.

© Jan Yperman

De Barakken

Deze wijk wordt pas uitgebouwd op het einde van de 19de eeuw. Tussen de grens en de Leie, rond de verkeersassen en winkelstraten (Rijselstraat en Moeskroenstraat), wordt op planmatige manier een nieuwe wijk aangelegd. Ze is vooral bedoeld om de vele grensarbeiders te huisvesten die dagelijks de grens oversteken om te gaan werken in de textielindustrie in Noord-Frankrijk.

160 Grensverbeelding - Henk Delabie, "Unit 3"

Zie pagina 18

17 Een Streekverhaal kan je horen in de inkom van Tuincentrum Fournier, Rijselstraat 204 .

Oude grenspost

Op het einde van de 19de eeuw, na de ontmanteling van de vestingen, wordt een groot douanekantoor gevestigd in de Rijselstraat, ten noorden van de Leiebrug. In de 20ste eeuw komen er douanekantoren dichterbij de grens, in de wijk de Barakken, met controle-, verificatie- en accijnsdiensten. Enkele sporen van die oude infrastructuur zijn nog zichtbaar, zowel aan Belgische als aan Franse zijde.

180 Grensverbeelding – Fotoklas Stedelijke Academie voor Beeldende Kunst met docenten Reinhart De Grendel en Tom Lagast, "bewerkt grensbeeld 1", foto

24 fotografen trekken elk apart het grenslandschap in. Op 5 verschillende grensplaatsen maken zij vluchtige fotografische

schetsen. Onder leiding van de docenten, fotografen Reinhart De Grendel en Tom Lagast, componeren zij 5 nieuwe hedendaagse landschappen. Honderden aparte fotografische werken worden tot een fantastisch geheel gepuzzeld. De 5 fotowerken worden tentoongesteld op de plaats van de oorspronkelijke camera-opname.

Een fotografisch versnipperde schets van een grenslijn-punt wordt een dadaïstische, energieke collage. De grens bestaat 300 jaar, het landschap bleef haast onveranderd.

De landschapsbewoner verlengde onder tussen zijn potloodtechniek naar Facebook en Photoshop.

De afdeling fotokunst vertrok van een postkaart uit de jaren 1960 (grens Menen-

Halluin) en vier oorspronkelijke 'nutteloze beelden' (Halluin, Wervicq-Sud en Wervik) als interessante voeding om een sterk uitvergroot pointillisme te maken. Een fotografisch patchwork is het resultaat. Fotografie is slechts het middel. Het landschap domineert.

HALLUIN Hoewel etymologen al verscheidene hypothesen hebben geopperd, is het niet duidelijk waar de naam van de stad nu precies

vandaan komt. Er zijn echter twee stellingen die wij de meest waarschijnlijke achten. Volgens de abt Alphonse-Marie Coulon, die een groot deel van zijn leven aan opzoekingen i.v.m. Halluin heeft gewijd, zou de naam Halluin komen van de woorden HALU en IN, waarbij IN tot dezelfde woordgroep behoort als ghem, hem, gnies, kort, zeele: stamwoorden die vroeger werden gebruikt voor het aanduiden van een huis of een woonplaats.

Op die manier zou Halluin de verblijfplaats aangeven van een gezinshoofd met de naam Hallu, waarrond dan ook de andere familieleden of ondergeschikten waren verzameld.

Andere etymologen geloven dan weer dat de naam Halluin zijn oorsprong vindt in HASOU HAL, wat opslagplaats of winkel betekent en WIN, wat staat voor wijn.

Wel kunnen we met zekerheid zeggen dat zich Romeinse legioenen in Halluin hebben gevestigd, omdat het dankzij de nabijheid van de Leie en van de bergen van Halluin een goede verdedigingsplaats was.

De eerste keer dat de naam Hallewyn in de geschiedenis opduikt, is in het beroemde charter waarmee Boudewijn V, Graaf van Vlaanderen, in 1066 een schenking toekent aan het Collegiale Sint-Pieterskapittel te Rijsel.

Rue de Lille

De weg van Menen naar Rijsel, die via Halluin, Roncq en Bondues loopt, is een van Frankrijks oudste stenen straten. In 1395 lag ze er in een uiterst slechte staat bij. Daarom liet Filips de Stoute, graaf van Vlaanderen, op 7 oktober 1395 de schepenen van de omliggende gemeentes samenroepen om te praten over herstellingswerken aan de weg en over de bijdrages hieraan door de betrokken gemeentes. Als gevolg hiervan werden in 1401 belangrijke werken aan de weg uitgevoerd.

Cercle Saint-Joseph

(13, rue Emile Zola)

Cercle Saint-Joseph werd in 1836 opgericht en was in het begin niet meer dan een vriendenclub die op zondag samenkam. Op 19 juni 1857 liet dhr. Pierre Lepoutre het gebouw aan de stad na, op voorwaarde dat er elk jaar op Sint-Jozef een misviering zou worden gehouden.

Een Streekverhaal kan je horen in de gemeentelijke zaal Cercle Saint-Joseph, 13, rue Emile Zola.

Hier vind je ook een tentoonstelling van Allison Florin (20 april - 14 juli)

Het Maison Lions

Huis van wijlen dhr. Edouard Lemaitre, burgemeester van Halluin van 1865 tot 1873.

De Bank Scalbert-Dupont

(72, rue de Lille)

We zien de bank Scalbert-Dupont die in 1924 door dhr. Delafosse werd opgericht.

Place abbé Bonpain

In de 18de eeuw werd dit plein voor de nieuwe kerk aangelegd. Vauban had eerst nochtans beslist de kern van Halluin volledig met de grond gelijk te maken, om er de vestingen van Menen te kunnen bouwen.

Vroeger was de kerk omgeven door een kerkhof. Dit werd in 1849 verlegd naar de actuele begraafplaats, dankzij een schenking van Jacques Guillaume Parfait Courouble, die op 24 december 1820 in Halluin overleed. In zijn testament van 8 maart 1820, schonk hij het terrein aan de

gemeente Halluin. In 1861, 1875, 1877 en 1895 werd de begraafplaats nog uitgebreid.

De Sint-Hilariuskerk

(rue et Place Abbé Bonpain)

De eerste kerk dateert uit de jaren 1101-1105 en bevindt zich op het terrein van de huidige Barakken in Menen.

Het is een kerk in pure gotische stijl. De architect was dhr. Charles Leroy uit Rijsel. In 1856 werd de eerste steen door priester Blicq gezegend.

De gemeente wilde de klokkentoren uit 1687 in zijn geheel bewaren, maar ze was in een te slechte staat. Op 20 augustus 1861 wees de gemeenteraad de opdracht voor de herstellingswerken toe aan de aannemer Leduc-Danset.

Het eerste gemeentehuis

Dit gebouw werd in 1722 opgericht en deed oorspronkelijk dienst als boerderij-brouwerij. In 1989 werd het afgebroken. In de loop der tijden was het gebouw verouderd en zowel de draagbalken van het dak als de vloeren waren volledig door houtwormen opgevreten. De gevel dreigde in te storten en er waren grote scheuren zichtbaar. De ruimtes voldeden niet meer aan de behoeften van een industriële gemeente met 13.000 inwoners. Achter op het binnenplein vinden we nog een gebouw uit het jaar 1882. Nadat het werk hem op 15 juli 1880 was toegewezen, werd onder toezicht van de aannemer Levèque-Odou lokalen gebouwd voor de brandweer, het muziek en als opslagplaats voor pompen. Hiervoor moest de

gevangenis, die zich op die plaats bevond, worden verplaatst en herbouwd. Op het binnenplein werd een afdak geplaatst om de brandweertladders te stallen.

Het huidige gemeentehuis

(24 rue Marthe Nollet)

We begeven ons nu richting kasteel Sion/Lemaitre, dat sinds 1974 als gemeentehuis dienst doet. In het verlengde van het gemeentehuis bevindt zich de Place de Gaulle (vroeger Place Jean Jaurès genoemd en nog eerder Place Verte). Deze openbare plaats werd in september 1880 samen met de Rue de la Gare ingehuldigd. Deze plaats zag het licht dankzij de erfgenamen van juffrouw Thérèse Lemaire, die voor de som van 40.000 francs de weide verkochten die samen met het terrein van dhr. Ovigneur tot een publiek plein

zou worden omgevormd. De constructie achteraan was van de Katholieke Kring en werd in 1867 gebouwd.

De Kring beschikte over een feestzaal met cinema en een school die werd gehouden door de Broeders Maristen, die sinds 1854 in Halluin waren gevestigd. Tijdens de oorlog van 1914-1918 deed de school eerst voor de Fransen en daarna voor de Duitsers dienst als hospitaal. Wat verderop bevindt zich een brigade van de rijkswacht die in 1875 werd opgetrokken.

210

Grensverbeelding – Ferronnerie de la ville, “Grensbeeld”, beeld in metaal

Einde van de Rue Marthe Nollet

(vroeger Rue de la Gare genoemd).

De Rue de la Gare werd in september 1880 ingehuldigd. Om de breedte van de straat tot 18 meter uit te breiden, moesten drie huizen worden gesloopt.

Opdat de straat die uitkomt op de Route de Lille recht zou zijn, was het nodig de boerderij Van Den Bogaere, bewoond door de kinderen Catteau-Lemaire en de huizen Leduc-Danset en Lemaître-Demeestère te onteigenen en af te breken.

Aan het andere eind van de straat bevond zich het station van Halluin dat in juni 1989 werd afgebroken en waaraan de straat haar oorspronkelijke naam “Rue de la Gare” ontleent. De eerste spoorlijn Tourcoing - les Francs - Menen werd op 6 oktober 1879 in gebruik genomen en

moest het Belgische en het Franse net met elkaar verbinden.

De fabrieksgebouwen Gratry

(rue de la Lys)

Omstreeks het jaar 1854 liet Jules Gratry een grote weverij bouwen. Hiervoor kocht hij een terrein van 75 hectare langs de Leie, waarop hij ook huisjes voor de wevers liet bouwen: de Impasse Inkerman, de Mamelon Vert en Au Vert Gazon

© Jan Yperman

waren drie delen van de wijk Montebello (de huidige wijk Emil Verroye) In 1877 telde de fabriek „300“ weefgetouwen. Op het ogenblik dat de Eerste Wereldoorlog uitbrak, stonden er wel 900. In de jaren '70 werkten er meer dan 600 mensen en telde de fabriek minstens 600 weefgetouwen.

La Galerie (51, rue Maurice Simono) Hier werd in 1877 door H. Vanheddegem een stoelenfabriek opgericht, die gedurende een vijftigtal jaar actief bleef. In 1934 werden de gebouwen verkocht aan Sivanyon. In november 1934 namen J. Sion, M. Vandermeersch en J. Yon de meubelfabriek Ets. Marevauw over en gaven haar de naam «Meubles Sivanyon Ets».

Ook tijdens de oorlog zette het bedrijf haar activiteiten voort, al had ze het wel moei-

lijk om Hongaarse Eik te vinden. In 1953 werd Sivanyon gesloten en in 1955 werden de gebouwen verkocht. In 2007 kocht dhr. André Fostier de gebouwen om er culturele tentoonstellingen te organiseren. De eerste expositie vond plaats in 2008, na tien maanden durende werken. Sinds oktober 2012 huurt het stadsbestuur van Halluin de lokalen regelmatig om er culturele evenementen te organiseren.

22 **Een Streekverhaal kan je horen in de inkom van La Galerie, 51 rue Maurice Simono.**

230 **Grensverbeelding – Petra Beaumon, “Rode Draad 4”, textielinstallatie (in de grote zaal van La Galerie)**
“Rode Draad 4” is een interactief textiel-

werk: de bezoeker bepaalt mee hoe de installatie wordt opgebouwd en vormgegeven. De kubus (het vierkant), is de ultieme vorm van begrenzing. Het weefsel van de rode draden met de hoogtebegrenzing werd reeds vooraf aangebracht. Ik maakte honderden rode-draad-textiellabels met daarop enkele specifieke, persoonlijke vragen in het Nederlands en in het Frans. De bezoeker wordt uitgenodigd hierop te antwoorden en nadien zijn eigen label(s) op te hangen binnen de textielinstallatie. De interactie zal zorgen dat het werk dagelijks verandert, meegroeit en evolueert naargelang het aantal bezoekers...Op geregelde tijdstippen worden deze veranderingen gefotografeerd. Ik hoop dat deze textielinstallatie als laatste van het hele Rode-Draadtraject wordt bezocht. (zie ook pagina 57)

Hier vind je ook een tentoonstelling van **Guy Diéryck, Malvina Agache, Chevalet d'Halluin, Petra Beaumon (20 april - 14 juli)**

Het station

Op 6 oktober 1879 werd de eerste spoorlijn Tourcoing – les Francs – Menen in gebruik genomen, met het doel het Belgische en het Franse net met elkaar te verbinden. Het gebouw zelf dateert uit 1901. In 1989 werd het station van Halluin afgebroken.

Het octrooi (de Bascule)

(rue Emile Zola – rue Marthe Nollet)
Het octrooi was een belasting op bepaalde handelswaren, die aan de ingang van de steden werd geïnd. Het innen gebeurde onder toezicht van de burgemeester en werd uitgevoerd door de Regie voor Indirecte

© Jan Yperman

© Jan Yperman

Belastingen. De opbrengsten gingen vooral naar de Burelen van Weldadigheid. Verspreid over het territorium van Halluin bevonden zich een tiental octrooibureaus. Dit is één van de laatste. Het is waarschijnlijk eind 19de – begin 20ste eeuw gebouwd.

240

Grensverbeelding – The Distillery (Mathias Timmermans & Reinout Hiel), zonder naam, reverse graffiti (achterzijde van de 'Bascule')

Reverse graffiti is het ecologische en duurzame antwoord op het taggen met verf en spuitbussen. Met een speciale zeepoplossing en patronen worden vuile stadsmuren aangepakt. Moose, de 'godfather' van de beweging, noemt het "reverse graffiti: a completely ecologically driven guerilla-style operation."

Kluite-Put (Route de Linselles)

De 'Comptoir Tuilier' beheerde het terrein op de Colbras en delfde er klei voor de vervaardiging van dakpannen en bakstenen. De Vlaamse naam Kluite-Put (kleiput) werd in het Frans gewoon overgenomen.

Na de Eerste Wereldoorlog kwamen de mensen uit Halluin en omgeving in die grote put zwemmen. Een ingegraven bunker deed er toen dienst als duikplank en er was een ook treintje dat een konvooi Decauville-wagons door de velden trok en daarna de Chemin de Linselles overstak. Dit treintje werd in 1967 afgeschaft. Daarna is de "put", die opnieuw gedicht moest worden, een vuilnisbelt geworden. Met de klei die er werd gedolven, zijn in 1900 10 miljoen dakpannen gemaakt. In

1914 waren het er 25 miljoen, in 1920 55 miljoen, in 1925 80 miljoen, ...

La Ferme du Mont

(7, Chemin d'eau)

De oorspronkelijke boerderij werd tijdens de Eerste Wereldoorlog vernield en stond recht tegenover de huidige boerderij die na 1918 werd herbouwd. (Hoewel de voor-gevel het jaar 1913 aangeeft).

25 Een Streekverhaal kan je horen in de Ferme du mont Saint Jean, chemin d'Eau.

260 Grensverbeelding – Jan Wyffels, "Rank & Yank", installatie in polyester en lakverf (binnenplaats van de boerderij)

In de loop van de geschiedenis werd de huidige grens tussen België en Frankrijk

vele malen verschoven, zoals eb en vloed. Driehonderd jaar geleden werd deze beweging tot stilstand gebracht. Tegenwoordig bestaan Frankrijk en België autonoom naast elkaar onder het overkoepelende Europa.

Het probleem van 'de grens' stelt zich opnieuw, maar ditmaal in een andere context. Ondertussen leven we in een wereld waar fysieke grenzen ondergeschikt lijken aan onzichtbare 'virtuele' bewegingen. Nogal wat stemmen beweren dat de crisis ook meer virtuele dan reële oorzaken kent.

De vraag naar het begrip 'de grens' is niet langer geografisch van aard maar eerder economisch: blijft een Europees land in de financiële eurozone of niet?

De belangrijkste Europese beslissingen

lijken niet meer politiek, maar financieel gerechtvaardigd te worden.

'Rating stars' worden getoond als de nieuwe hedendaagse symbolen waarin begrippen als snelheid en onzichtbaarheid onze precare realiteit bepalen.

260 Grensverbeelding – Jan Dheedene, "Lost in evidence", schilderij op billboard (natuurgebied voor de ingang van de boerderij)

260 Grensverbeelding – Fotoklas Stedelijke Academie voor Beeldende Kunst met docenten Reinhart De Grendel en Tom Lagast, "bewerkt beeld 2", foto (natuurgebied voor de ingang van de boerderij)

Zie pagina 34

WERVICQ-SUD

De eerste sporen van deze stad vinden we al terug in het Gallo-Romeinse tijdperk, wanneer haar naam wordt vermeld in het Itinerarium Antonini (3de eeuw), een soort Michelin gids uit die tijd, en later opnieuw op de Peutinger kaart. Wervicq (Wervik en Wervicq-Sud) wordt dan bij de stopplaats Viroviacum gevoegd, waar het op de weg tussen Boulogne en Keulen het makkelijkste was om de Leie over te steken. Zo wordt Wervicq een vaste halte tussen militaire basissen en handelscentra en telt het al gauw 2000 inwoners. Daarna volgt een veel somberdere periode. Vanaf de 3de eeuw begint Wervicq beetje bij beetje te weg te kwijnen, niet alleen als rustplaats, maar ook als stad. Het duurt dan tot 1090 vooraleer de naam Wervicq nog eens opduikt en wel in de geschriften van de aartsbisschop van Doornik. In de 11de eeuw krijgt de stad haar glans terug en dit dankzij de productie van laken, een in die tijd zeer gegeerd product. De stad verrijkt zich en de beroemde middeleeuwse kroniekschrijver Froissart beschrijft haar als „een grote stad vol laken, veren, goud en geld“. Deze positieve fase zal 4 eeuwen duren om in de 15de eeuw over te gaan in een veel ongelukkiger tijdperk.

Wervicq moet allerlei plagen het hoofd bieden: pestepidemieën, oorlogen, branden. Aan het eind van de 16de eeuw telt Wervicq zelfs geen 1000 inwoners meer en aan het begin van de 18de eeuw wordt de stad als gevolg van het verdrag van Utrecht in twee gedeeld, nl. in Wervik en Wervicq-Sud. De Sint-Medarduskerk lag niet langer in het midden. Het wordt wachten op de eerste Industriële Revolutie voor een nieuw economisch herstel. Van 1262 inwoners in 1804 steeg het aantal van Wervicq-Sud in 1874 naar 3075 inwoners. Helaas zal de Eerste Wereldoorlog rampzalige gevolgen voor de stad hebben. Aan de vooravond van het jaar 1939 telt Wervicq nog slechts 2002 inwoners. In de jaren '50 herneemt de stad zich dankzij de industriële textielproductie.

Grensbrug

Na een geschiedenis vol beschadigingen en vernielingen, vormt de huidige brug, die werd ingehuldigd op 11 september 1955, de verbinding tussen de twee zustersteden Wervik en Wervicq-Sud. Om die reden werd de brug op 6 juni 1991 door het „SRI CHINMOY PEACE COMMITTEE“ aan een lijst toegevoegd met 400 plaatsen die aan de wereldvrede zijn gewijd, als symbool voor de toenadering en uitwisseling tussen beide landen.

Noordelijke toegang van het bedrijf Cousin Frères

(rue de l'Industrie)
Het bedrijf Cousin-Frères werd in 1848 in Comines (FR) opgericht. In 1917 werd het volledig verwoest, waarna het in 1920 in Wervicq-Sud opnieuw werd opgebouwd. Aanvankelijk werden er schoenveters geproduceerd, maar begin jaren '50 behoorde dit bedrijf al tot de Europese top van producenten van technisch touwwerk. Vandaag is de groep gespecialiseerd in hightech-producten; touwen bestemd voor zeilboten en klimsporten, rillen voor optische vezels en zelfs implanteerbare stof voor de medische sector.

De brandweerkazerne

(rue de l'Industrie)

De oude brandweerkazerne is gevestigd in de Rue de l'Industrie 22, in een burgerhuis in typische naoorlogse stijl.

Vlakbij ziet u een fontein die in 1956 ter ere van de brandweerman van Wervicq-Sud werd opgericht. Dit werk in mozaïek is van de hand van J.C. HUYGHE, evenals het oude estaminet „Au Progrès“, waarvan het uithangbord ook vandaag nog zichtbaar is. Het werd omstreeks 1926 uit steen en baksteen opgebouwd.

De Kerk van de Onbevleete Ontvangenis

(rue de l'Abbé Bonpain)
Deze kerk staat aan de Place de Gaulle en werd tussen 1872 en 1875 gebouwd onder leiding van de architect Maillard.

Ze is opgetrokken uit baksteen en steen en straalt een vage "neoromaanse" stijl uit. Ze heeft een basilikaal grondplan met drie zijbeuken, een hoofdbeuk en een koor. Er hangt een klok die uit het jaar 1638 dateert.

© Jan Yperman

Het oude stadhuis

(15, Rue de l'Abbé Bonpain)

Het oude stadhuis werd in de nadagen van de Eerste Wereldoorlog opgericht. Vandaag de dag zijn hier gewoon woningen gevestigd, maar de Republikeinse leuze op de voorgevel herinnert nog aan de vroegere functie van het huis. Het gebouw in regionalistische stijl is opgetrokken uit steen en baksteen en heeft een trapgevel met bovenaan een stenen ruiker bloemen.

OPGELET : de nummering loopt in Wervicq-Sud als volgt op de kaart:

Het kasteel Desmeestere / Bejaardentehuis L'Orée du Bois

(22, rue des Frères Hollebecque)

In de Rue des Frères Hollebecque 22, pal in het centrum van de stad, staat het kasteel Desmeestere, omgeven door een twee hectare groot park met vijver. Deze voormalige woonplaats van een grote familie uit de textielindustrie, herbergt sinds 1 juni 1986 een bejaardentehuis, de residentie L'Orée du Bois.

30 Een Streekverhaal kan je horen in de Résidence l'Orée du Bois, 22 rue des Frères Hollebecque

Het Stadhuis (53, rue Gabriel Péri)

Al sinds 1965 zijn de diensten van het stadhuis in het grote kasteel Vandermersch in de Rue Gabriel Péri 53 gehuisvest. Op het ogenblik van de aankoop, droeg het kasteel nog de naam „Closeraie“.

Het is een gebouw in Normandische stijl dat dateert uit de periode van de wederopbouw. Het heeft een gevel uit pseudo-vakwerk, wat door de verschillende kleuren nog extra in de verf wordt gezet. Bepaalde elementen van het onderste deel bij het portaal bestaan uit baksteen met stenen hoekblokken.

270 Grensverbeelding – Fotoklas Stedelijke Academie voor Beeldende Kunst met docenten Reinhart De Grendel en Tom Lagast, “bewerkt beeld 3”, foto

Zie pagina 34

Park van het Stadhuis

(53, rue Gabriel Péri)

Een park van 4000m² groot omringt het kasteel. Er staat een indrukwekkende ceder.

Tegenover het stadhuis, ziet u een aantal mooie stadshuizen die hun uitstraling van vroeger nog perfect hebben bewaard.

29 Een Streekverhaal kan je horen in de Espace 2000, tuinzijde, 53 rue Gabriel Péri.

280

Grensverbeelding – Petra Beaumon, “Rode Draad 2”, textiel

Bij de textielinstallatie “Rode Draad 2” in Wervicq-Sud draait alles rond de kern = de stam van de Libanese cederboom en van daaruit vertrekken de onderlinge ver“tak”kingen, de begrenzingen naar de takken toe.

Opnieuw wordt er een volledig netwerk opgebouwd en begrensd, met de unieke stam als centraal fundament. (zie ook pagina 43)

280

Grensverbeelding – Fotoklas Stedelijke Academie voor Beeldende Kunst met docenten Reinhart De Grendel en Tom Lagast, “bewerkt beeld 4”, foto

Zie pagina 34

280

Grensverbeelding – Henk Delabie, “Unit 4”, foto (aan de muur van de petanqueveldjes)

Zie pagina 18

WERVIK

Leiebrug (Brugstraat)

Sinds 1713 vormt de Leiebrug de definitieve grensovergang tussen twee landen. Enkel tijdens de Napoleontische periode en tijdens de Eerste Wereldoorlog vormde Wervik en Wervicq-Sud opnieuw één stad.

© Jan Yperman

Binnen afzienbare tijd zal de hele omgeving van de grensbrug een grondige facelift ondergaan, met o.m. de heraanleg van de Leieboorden en de bouw van een nieuwe brug. De werken kaderen binnen het Europese streven om het transport via waterwegen verder op te drijven.

31 Een Streekverhaal kan je horen in de inkom van het Woonzorgcentrum Het Pardoën, Academiestraat 1.

Parkbegraafplaats (Hansbekestraat)

De "Parkbegraafplaats" (gerealiseerd in 2000-2001) is van de hand van de Wervikse landschapsarchitect Andy Malengier. Deze groene long gelegen tussen de Leie en de Hoge Planckebeek geeft een nieuwe

en bredere invulling aan een begraafplaats en mag je gerust beschouwen als een landschappelijk kunstwerk. Met dit ontwerp ontving de architect de Funeral Award 1999.

320

Grensverbeelding – Petra Beaumon, "Rode Draad 1", textiel

De locatie straalt sereniteit, hoop, rust uit en in mijn ogen totaal geen somberheid ondanks het feit dat dit een begraafplaats is. Tijdens het wandelen en schetsen, groeide mijn idee om de prachtige Himalayaberkenrijen te verbinden met elkaar, d.m.v. rode textieldraad (= verbinding, relaties), tot op een bepaalde hoogte (=de grens). De verweven textieldraad symboliseert de vele relaties, connecties, netwerk, het intermenselijke aspect van het (grens)leven en het bewaken van de grens, tot op die

hoogte, tot daar en niet verder, niet hoger, noch lager. De rode kleur is een krachtige, opvallende kleur en staat symbool voor passie, uithouding, motivatie en is uiteraard de kleur van het bloed.

Letterlijk is de rode draad een opvallende scheidinglijn, figuurlijk betekent dit dat er een bepaald element telkens terugkomt en zorgt voor verbinding binnen een verhaallijn, een leven.

Aan de rode draden werden (enkel bij deze installatie) hier en daar sleutels bevestigd. De sleutels symboliseren het afsluiten van de grens, een geheim, het openen/sluiten tussen 2 werelden. Dit idee van de Rode Draad werd doorgetrokken naar de andere grenssteden om de verbinding tussen de grenssteden nog meer te accentueren.

Grensverbeelding – Andy Malengier, EPEKEINA, installatie (aula Parkbegraafplaats, enkel open op donderdag, zaterdag en zondag van 14u-17u)

In het kader van de kunstroute met als thema 'nieuwe grensbeelden' zorgt de installatie 'Epekeina' voor een iets duidelijker verbeelding van het op de parkbegraafplaats reeds 12 jaar bestaande 'grensbeeld'. 'Epekeina' is een Grieks woord dat 'voorbij de grens' of 'aan gene zijde van' betekent. Vele filosofen hebben 'Epekeina' in hun geschriften opgenomen. Volgens Harold F. Cherniss, een expert in de Griekse filosofie, betekent 'Epekeina Nou', 'Beyond Human Reason', of 'Voorbij het Verstand'. Deze betekenis kan ik koppelen aan een aan mij gerichte brief van Gilbert Decouvreur waarin stond:

"Het was de grote en heerlijke opgave van de ontwerper om in de taal der schoonheid tot de bedroefden te spreken, een taal van vrede, die alle verstand te boven gaat". 'Epekeina' zorgt hier ook voor een grensbeeld met een verbondenheid. Plato zei: 'Epekeina tes ousias', wat het 'bovenwezenlijke' betekent. Het 'bovenwezenlijke', wat niet past in ons dagdagelijks samenleven, maar in een bestaan dat over het zijn heen gaat. Waarmee hij het bezit van een bovenmenselijke verbondenheid en volmaaktheid van het bestaan van de mensheid in het licht stelde. Friedrich Nietzsche zei het ook mooi: "Het wezen van de kunst wil het bestaan doortrekken tot een staat van volmaaktheid en vervulling. Kunst is wezenlijk bevestiging, zegening, vergoddelijking van het

bestaan". Hieraan kan ik toevoegen dat de grens van water een tijdloze en universele grens is in de zoektocht van de mens naar het onbekende, het onzegbare. De installatie 'Epekeina' verduidelijkt hier dus een schitterend diepmenselijk en mythisch grensbeeld en vertoont via een onzegbare taal van schoonheid en vrede een verbondenheid tussen twee door water gescheiden werelden.

Natuurdomein De Balokken

Het 36 hectare grote eiland bevindt zich tussen de nieuwe en de oude Leie en ontstond bij de rechtekking van een Leie-meander begin de jaren 1990. Naast een parkzone – een paradijs voor wandelaars en natuurspotters – vind je er een kleine recreatiezone met cafetaria, een passantenjachthaven en een kleinschalig kampeerterrein voor toeristen op doortocht.

34 Een Streekverhaal kan je horen in de cafetaria de Balokken, op het punt waar de "oude" en de "nieuwe" Leie samenvloeien.

Opgelet, tijdens de maanden mei en juni is de cafetaria wel op donderdag gesloten.

Grensverbeelding – The Distillery (Mathias Timmermans & Reinout

Hiel), zonder naam, reverse grafitti

(te vinden aan de rode wandelbrug tussen het natuurdomein De Balokken en Wervicq-Sud, op 100 meter van de jachthaven richting Komen, zijde oude Leiearm)

Zie pagina 45

330

Grensverbeelding – Fotoklas Stedelijke Academie voor Beeldende Kunst met docenten Reinhart De Grendel en Tom Lagast, “bewerkt beeld 4”, foto

(vlakbij de wandeltoegang tussen de rode wandelbrug (museum/molen en de Balokken) en het natuurdomein De Balokken)

Zie pagina 34

© Toerisme Leiestreek - B.Ad

Jan Desmarets - De Blauwer

Het kunstwerk 'De Blauwer' van de hand van Werviks kunstenaar Jan Desmarets verbeeldt een typische grensbewoner van weleer: een blauwer (smokkelaar) met zijn smokkelhond. Het wil de herinnering aan dit lang vervlogen grensfenomeen levendig houden.

© Jan Yperman

Briekenmolen (vlakbij Nationaal Tabaksmuseum)

(Koestraat 63)
Dit inmiddels beschermde monument (eind 18de eeuw), opgetrokken in opdracht van de bekende Wervikse familie Van Elslande, bleef bijna twee eeuwen in familiebezit. Vooraleer het Nationaal Tabaksmuseum er haar intrek nam (1987) was in deze bakstenen molen zelfs even – jawel – een dancing gevestigd, die het decors vormde voor een heuse film met wijlen Ronny Coutteure.

Kunsttentoonstellingen in binnenlocaties

Deze tentoonstellingen, op de route gedurende het project "Grensverbeelding", zijn telkens allemaal open op donderdag, zaterdag en zondag van 14u tot en met 17u

Stadsmuseum 't Schippershof Menen (Rijselstraat 77 Menen)

- 20 april tot 19 mei 2013: Jean-Pierre Vancoillie (video), Trees Le Roy (installatie), Nicolas Van Elslander (installatie)
- 25 mei tot 30 juni 2013: Sans frontières: Grenzen verleggen met keramiek en textiel (academie Menen/Institut Montfort)

Nationaal Tabaksmuseum Wervik (Koestraat 63 Wervik)

- 10 mei tot 9 juni 2013: Myriam Ducloy en Pascale Aviet

Sint-Janskapel Wervik (Steenakker Wervik)

- 31 mei tot 23 juni 2013: The Distillery met Mathias Timmermans (video)

La Galerie Halluin (51, rue Maurice Simono Halluin)

- 20 april tot 14 juli 2013: Guy Diéryck, (beeldhouwwerken) Malvina Agache (maquette), Chevalet d'Halluin (schilderijen), Petra Beaumon (textiel)

Le Cercle Saint Joseph (13, rue Emile Zola Halluin)

- 20 april tot 14 juli 2013: Allison Florin (schilderijen)

Infopunten

Nationaal Tabaksmuseum

Koestraat 63
8940 Wervik
0032 56 95 24 25
www.nationaaltabaksmuseum.be
www.wervik.be/toerisme

Stadsmuseum 't Schippershof

Rijselstraat 77
8930 Menen
0032 56 53 23 63
<http://www.menen.be/schippershof>
www.ccdesteiger.be

La Galerie

51, rue Maurice Simono
59250 Halluin
www.ville-halluin.fr

Médiathèque - Espace 2000

Avenue des sports
59117 Wervicq-Sud
0033 3 20 14 59 20
www.wervicq-sud.com

Activiteiten 300 jaar Grens

in het kader van de Vrede van Utrecht in Wervik, Wervicq-Sud, Halluin en Menen

- Zaterdag 20 april 2013: **Literaire avond** 'Grensverbeelding' met Adriaan Van Dis om 20u in CC De Steiger in Menen
- Zondag 21 april 2013: **Vliegerhappening** als publieksopener van de fietsroute 'Grensverbeelding', van 14u tot 18u op het natuurdomein De Balokken in Wervik
- 27, 28, 30 april en 1 mei 2013: **Kunsthappening** Klink en aperitiefconcert 'Natuurta-lent', op het domein Dalle-Dumont, rue de Linselle in Wervicq-Sud
- Zondag 28 april 2013: **Concert** door 'Les Amis des Orgues' en een conferentie in het kader van het Verdrag van Utrecht, om 16u in de Sint-Hilariuskerk in Halluin
- Donderdag 9 mei 2013: start aan het Tabaksmuseum van de folkloristische stoet Jehan van d'Helle, om 15u30, richting Wervicq-Sud
- Donderdag 11 juli 2013: **Grensoverschrijdende wandeling** in Wervik en Wervicq-Sud
- Zaterdag 13 juli 2013: **Literaire namiddag** met onder meer Luuk Gruwez, Anne Provoost, Michel Quint en Annie Degroote in twee prachtige tuinen in Wervik en Wervicq-Sud
- Zaterdag 13 juli 2013: **Inhuldigingen museumdorp, 'schieting' nieuwe vrouwelijke reus en vuurwerkspektakel** in Wervicq-Sud
- Zondag 14 juli 2013: Wervik is Reuze/Wervicq, c'est Géant: **Streekproductenmarkt, huwelijk** twee nieuwe reuzen, museumdorp, tal van animatie

1 7 1 3
M 2 0 N 1 3 N
W E R V I K
W E R V I C Q
H A L L U I N

Nord
de Provincie

